

P. Franz Schmidberger
TEOLOGIE A SPIRITUALITA NEJSVĚTĚJŠÍ OBĚTI
MŠE SVATÉ

SROVNÁNÍ TRADIČNÍHO A NOVÉHO RITU

Úvod

Téma naší katecheze zní: teologie a spiritualita Nejsvětější oběti mše svaté – srovnání mezi tradičním a novým ritem.

Na svém XXII. zasedání učí tridentský koncil o Nejsvětější oběti mše svaté: „Protože, jak dosvědčuje svatý Pavel, ve Starém zákoně pro bezmocnost levitického kněžství neexistovalo naplnění, tak musel na příkaz Boha, Otce milosrdenství, povstat jiný kněz podle řádu Melchisedechova, náš Pán Ježíš Kristus, který všechny, kteří měli být posvěceni, mohl dovést k dokonalosti a svatosti [srov. Žid 10, 14].

Tento náš Bůh a Pán sice chtěl sám sebe přinést na oltáři kříže ve smrti jako oběť Bohu Otci, aby přinesl světu věčné vykoupění. Protože však smrtí nemělo jeho kněžství vyhasnout, zanechal při poslední večeři v té noci, kdy byl zrazen, své milované Nevěště, Církvi, viditelnou oběť, jak to vyžaduje lidská přirozenost, v níž ona krvavá oběť, která měla být jednou prolita na kříži, měla být ukázána, jeho památka až do konce časů uchována a jeho spásonosná moc na odpuštění hříchů, jichž se denně dopouštíme, uplatněna. Tak o sobě prohlásil, že je ustanoven knězem na věky podle řádu Melchisedechova [viz Ž 109, 4]; přinesl Bohu Otci své Tělo

a svou Krev pod způsobami chleba a vína, podal je apoštolům, které tehdy ustanovil kněžími Nové smlouvy, pod tímž znamením k požití a poručil jim a jejich následovníkům v kněžském úřadě přinášet tuto oběť slovy: „*To činite na mou památku*“ atd. [Lk 22, 19; 1 Kor 11, 24]. Tak tomu katolická Církev vždy rozuměla a učila tomu tak. Neboť po slavnosti starého velikonočního beránka, kterého množství synů Izraele poráželo na památku východu z Egypta, ustanovil nového velikonočního Beránka, sebe sama, aby jej Církev rukama kněží obětovala pod viditelným znamením na památku jeho přechodu z tohoto světa k Otci, když nás prolitím své Krve vykoupil, vytrhl nás z moci temnosti a převedl do svého království [Kol 1, 13]...

Dále je to ona oběť, která byla předznačena mnohotvárnými obětmi v dobách přirozeného i zjeveného zákona, neboť v sobě obsahuje jako jejich naplnění a dokonání všechna dobra, jež jimi byla naznačena.

Protože v této božské oběti, jež je ve mši svaté slavena, je obsažen a nekrvavě obětován tentýž Kristus, který sám sebe jednou provždy obětoval krvavým způsobem na oltáři, učí svatý církevní sněm takto: Tato oběť je skutečná smírná oběť a působí, že „dosahujeme milosrdenství a nacházíme milost, kdykoli potřebujeme pomoci“ [Žid 4, 16], když předstupujeme před Boha s upřímným srdcem, pravou vírou, s bázní a úctou, zkroušení a pohotoví k pokání. Smířen přinášením této oběti, dává Pán milost a dar pokání a odpouští provinění a hříchy, ať už by byly jak těžké. Neboť je to jedna a tatáž oběť, a je to tentýž, který nyní skrze službu kněze obětuje a jenž se tehdy sám na kříži vydal v oběť, pouze způsob obětování se je jiný. Plody oné oběti, krvavé totiž, jsou onou nekrvavou přebohatě dosaženy, takže na žádný pád není ona krvavá umenšena nekrvavou. Není proto právem přinášena podle podání apoštolů pouze za hříchy žijících věřících, za jejich tresty, dostiučinění a jiné potřeby, nýbrž také za v Kristu zemřelé, kteří ještě nejsou

dokonale očištění. “ Tolik tridentský koncil.

Z tohoto výkladu vysvítá, že:

1. mše svatá je skutečná oběť, která je přinášena pouze Bohu;
2. tato oběť je přinášena ke chvále a klanění se trojjedinému Bohu, na díkůvzdání a jako prosba, přednostně ale jako smír za naše každodenní hříchy;
3. Kristus se přitom sám pod způsoby chleba a vína obětuje svému nebeskému Otci;
4. jako velekněz Nové smlouvy uskutečňuje on sám tuto oběť skrze lidského kněze a službu Církve.

Podívejme se tyto jednotlivé body blíže:

1. Mše svatá – oběť přinášená Bohu

Jako úplně první musí být zdůrazněno, že Nejsvětější oběť mše svaté je přinášena Bohu a jedině Bohu, zatímco svátosti z jejich strany jsou ustanoveny v první řadě pro člověka, pro posvěcení duší. Proto se celebrant obrací při přinášení této oběti logicky k Bohu, který se stal člověkem a byl ukřižován. Jako pastýř stojí se stádcem v jednom směru, oba kráčejí vstříc nebi, vstupují do nebeského království. Proto také byly dříve kostely orientovány téměř vždy směrem k východu, aby oltář směřoval k vycházejícímu slunci, v němž byl viděn symbol zmrtvýchvstalého a oslaveného Krista, především při jeho druhém příchodu. Liturgik Klaus Gamber v různých pracích přesvědčivě doložil, že celebrování *versus populum* v Církvi nikdy neexistovalo. Je to vynález teologie, jež se stává antropologií. V této nové orientaci celebrace je programově obsažena nová orientace udaná a udávaná II. vatikánským koncilem a v dobách po něm. Při dnes obvyklém otočení celebranta k lidu, ke společenství, se nadto obrací celebrant často zády k Nejsvětější svátosti.

Je-li oběť přinášena Bohu, pak je také správné pro to

vymežit určité místo, zřídít vlastní budovu a tuto vysvětit na kapli nebo kostel, vztyčit svatostánek pro výlučné slavení této oběti se vším, co se k ní vztahuje a co z ní vyplývá, totiž zvěstování svatého evangelia a udělování svátostí jakož i pro modlitbu.

Nadto je tomuto konání výsostně přiměřený sakrální jazyk, který člověka pozvedá nad každodenní činnost. V našem kulturním okruhu je tímto jazykem latina, výraz a pouto jednoty Církve. Papež Pius XII. potvrzuje ve své encyklice *Mediator Dei* ze 20. listopadu 1947 následující: „*Je třeba zcela odsoudit opovážlivé konání těch, kteří úmyslně zavádějí nové liturgické zvyky [...] Že se toto děje, milí synové a ctihodní bratři, a to nejen v bezvýznamných věcech, ale i v takových, které mají velký dosah, jsme se dozvěděli nikoli bez hořké bolesti. Existují skutečně lidé, kteří při přinášení nejsvětější eucharistické oběti používají lidový jazyk [...] Používání latinského jazyka, jak je to platně ustanoveno ve velké části Církve, je všem poznatelným a krásným znamením jednoty a mocná ochrana proti jakémukoli porušení pravého učení.*“

Leckdy je slyšet námitku, že věřící by nerozuměli svatému dění. Je třeba na to odpovědět, že mše svatá není v první řadě vyučováním, katechezí, nýbrž Bohu přinášenou obětí. Obsah nějakého konání ale poznáme mnohem víc podle vnějších gest než podle užívaných slov.

Kromě toho se u mše svaté jedná o neprobádatelné tajemství víry, jež náš rozum nikdy neuchopí v jeho celé hloubce. Nechť se tedy věřící na svaté dění připraví doma ze svých misálků, aby pak – podobni Panně Marii – při svatém konání stáli pod křížem, spojení s celebrantem, aby přinesli nebeskému Otci božský obětní dar a s ním sjednoci sebe sama, svůj celý život!

Ve východním ritu je tento tajuplný charakter Nejsvětější oběti mše svaté vyzdvižen zvláštním způsobem ještě tím, že

hlavní její část je slavena za ikonostasem.

2. Nejsvětější Trojice

Jakému Bohu je však tato oběť přinášena? Bohu bible, zjevení, jedinému pravému a živému Bohu, tedy Nejsvětější Trojici. Tato pravda je vyjadřována slovy a gesty v celém ritu. Celebrant začíná svaté konání se slovy „Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého“. Při *Kyrie* se ozývají třikrát tři zvolání, která jsou v novém ritu zkrácena na šest. V *Gloria* je toto tajemství vyzdvíženo nádherným způsobem: „Sláva na výsostech Bohu [...] Pane a Bože, nebeský Králi, Bože, Otče všemohoucí! Pane, jednorozený Synu, Ježíši Kriste [...] se Svatým Duchem, ve slávě Boha Otce.“

Toto základní tajemství naší víry je zvláštním způsobem vyjádřeno na konci *ofertoria*. Tam se modlí Církev následovně: „Přijmi, Svatá Trojice, tuto oběť, kterou ti přinášíme na památku umučení, vzkříšení a nanebevstoupení Ježíše Krista, Pána našeho – *Súscipe, sancta Trinitas, hanc oblatiónem...*“ Již v první modlitbě obětování je Bůh osloven jako „svatý Otec“. Pak při *Sanctus* je třikrát velebena Boží svatost. Kánon je uveden slovy: „*Te igitur, clementissime Pater* – Tebe tedy, nejlaskavější Otče, skrze Ježíše Krista, Syna tvého, Pána našeho, pokorně prosíme a žádáme.“ A končí slovy: „*Per ipsum et cum ipso et in ipso...* – skrze něho a s ním a v něm jest tobě, Bohu Otci všemohoucímu, v jednotě Ducha Svatého všechna čest a chvála po všechny věky věků.“ Při *Agnus Dei* svoláváme třikrát Boží slitování a právě tak vyznáváme třikrát za sebou naši nehodnost v „*Domine, non sum dignus* – Pane, nejsem hoden“. Mše svatá končí modlitbou „*Pláceat tibi, sancta Trinitas* – Svatá Trojice, nechť se ti líbí výkon služebnosti mé.“ Pak udělí kněz požehnání se slovy: „Požehnej Vás všemohoucí Bůh, Otec i Syn i Duch Svatý.“

Nejen však slova, také znamení a gesta zvěstují toto vznešené tajemství; často ritus předepisuje trojí znamení kříže za sebou, jež činí kněz nad způsoby:

„*Haec † dona, haec † múnera, haec † sancta sacrificia illibáta* – tyto † dary, tato † věnování, tyto † svaté, neposkvrněné oběti“;

„*Quam oblatiónem tu, Deus, in ómnibus, quaesumus, bene†díctam, adscrípt†tam, ra†tam...* – Kterouž oběť, prosíme, rač ty, Bože, ve všem poťžehnanou, při†vlastněnou, plat†nou, důstojnou a příjemnou učiniti“;

„*Hostiam † puram, hostiam † sanctam, hostiam † immaculatam* – oběť † čistou, oběť † svatou, oběť † neposkvrněnou“;

„Skrze něhož toto všechno dobré, Hospodine, vždycky tvoříš, poťsvěcuješ, oťživuješ, poťžehnáváš a nám uděluješ.“

Právě tak jsou ještě jednou tři znamení kříže při „*per ipsum*“ na konci kánonu, která činí kněz sv. Hostií nad kalichem.

Při okuřování obětních darů činí kněz kadidelnicí tři znamení kříže nad obětními dary, pak dva kruhy proti směru hodinových ručiček a jeden po směru. Toto gesto odhaluje nádherným způsobem celé tajemství naší víry: trojku pro Nejsvětější Trojici, dva kruhy pro dvě přirozenosti v našem Pánu Ježíši Kristu, totiž božskou a lidskou, jež jsou spolu v *jedné* druhé božské osobě.

Tato znamení a dokonce i slova jsou v novém ritu téměř všechna vyškrtnuta. Tak byla modlitba na konci obětování „*Súscipe, sancta Trínitas*“ úplně vynechána, stejně tak i modlitba na konci mše svaté „*Pláceat tibi, sancta Trínitas*“. V jedné z prvních reforem z roku 1967 tři kříže byly vždy spojeny do jediného, aby ritus údajně „*v sobě nesl lesk jednoduchosti a byl stručný, přehledný a prostý zbytečného opakování*“, jak to žádá II. Vaticanum v odstavci 34 své liturgické konstituce – jako by bylo možné sloučit tři osoby

Nejsvětější Trojice do jedné jediné!

3. Obětní charakter

V tradiční Nejsvětější oběti mše svaté vyjadřují tři neoddělitelně spolu spojené momenty neomylně její obětní charakter: oltář, obětující kněz a oběť sama.

Těmto v novém ritu odpovídají jiné tři, právě tak neoddělitelně spojené skutečnosti: stůl, předseda slavicího společenství a večere na památku Páně. Tato skutečnost nám vystupuje každopádně před oči v původním znění článku 7 v „*Institutio generalis*“, který obsahuje definici mše sv. podle nového řádu. Na výrazný protest byl tento čl. 7 už rok po zavedení *Novus Ordo Missae* nouzově opraven, avšak sama definovaná věc, totiž nový ritus, si zachoval svou nekatolickou formu. V tomto článku 7 ve vydání z r. 1969 tedy čteme: „*Ve mši neboli Večeři Páně se shromáždí Boží lid za předsednictví kněze, který zosobňuje Krista, k slavení památky Páně neboli eucharistické oběti. Proto o tomto místním shromáždění svaté církve platí v plné míře Kristův výrok: ‚Kde jsou dva nebo tři shromáždění ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich‘ [Mt 18, 20].“*

Je vidět, jak velký protestantský vliv zde byl za kmotra. A skutečně se na vypracování tohoto nového mešního řádu od zeleného stolu podílelo šest protestantských pastorů. Abychom zviditelnili protismyslnost této definice, budiž nám dovoleno srovnání z oblasti hudby. Co by asi řekl zdravě myslící člověk na následující definici: Symfonie je shromáždění přátel hudby pod předsednictvím dirigenta k oslavě památky skladatele a prvního uvedení této skladby? Nikoli, symfonie není shromáždění přátel hudby, nýbrž hudební dílo zkomponované proto, aby lidé mohli vždy znovu prožít její provedení. A tak také mše svatá není žádné shromáždění, nýbrž nekrvavé

obnovení oběti Ježíše Krista na kříži, při níž Pán jako věčný Velekněz jedná prostřednictvím lidského kněze a věřící se přitom shromažďují, aby se podíleli na tomto svatém dění a čerpali z něj milost a požehnání. Ale i když se nikdo neshromáždí, když tedy kněz celebruje zcela sám, i pak je mše svatá podle plnosti svého obsahu obětí Bohočlověka.

Nadto kněz není jednoduše jen předsedající jako snad protestantský pastor při slavení památky večeře Páně, nikoli, mnohem více je tím, kdo dává Ježíši Kristu k dispozici jazyk a ruce, Kristus sám obětuje jeho prostřednictvím. Proto říká při proměňovacích slovech: „Toto je mé Tělo – toto je má Krev“, ačkoli se přitom jedná o Tělo a Krev Kristovy. Kněz jako prostředník mezi Bohem a lidmi toto zpodobňuje jen do té míry, nakolik je představitelem Kristovým – tak to každopádně učí papež Pius XII. ve své vynikající encyklice „*Mediator Dei*“. Svátostné spodobnění se s věčným Veleknězem je mnohem podstatnější než zastupování lidu.

Při mši svaté také nejde o prostou oslavu památky Páně, ale o nekrvavé zpřítomnění oběti kříže, tedy o skutečný obětní akt. Je obětí Kristovou a obětí Církve svaté. Množství křížů předepsaných ritem – jenom od obětování do přijímání kněze jich napočítáme celkem 37 – jasně vyjadřují tento věčný obsah. V novém ritu naproti tomu zůstalo jediné znamení kříže, v prvním kánonu výjimečně dvě!

V tradičním ritu se nachází před modlitbou „*Communicantes* – Ve společenství“, tedy třetí modlitbou v kánonu, nadpis „*Infra actionem* – během konání“. V novém ritu se z toho stalo „*narratio institutionis et consecratio* – zpráva o ustanovení a proměňování“. To ovšem není to samé!

Nadto je důležitý rozdíl v řazení proměňovacích slov v novém a starém ritu. V původním jsou uvozující slova „Večer před svým utrpením...“ napsána normálním písmem, na jejich konci je tečka, pak přicházejí zdůrazněna velkými písmeny vlastní proměňovací slova: „*Hoc est enim Corpus meum* – Toto

je mé Tělo.“ Tím je jasně vyjádřeno, že pouze tato slova působí proměnění. Obdobně je tomu u kalicha. V NOM (Novus Ordo Missae) jsou naproti tomu k vlastním proměňovacím slovům připojena tato slova: „*Accípíte et manducáte ex hoc omnes – vezměte a jezte z toho všichni*“, odsazení úvodních slov už tomu předchází; podle toho jsou podle řazení a typografie i slova „vezměte a jezte z toho všichni“ součástí vlastních proměňovacích slov. Totéž platí i pro konsekraci kalicha, kde slova „*Accípíte et bibíte ex eo omnes – vezměte a pijte z něho všichni*“ jsou rovněž připojena k proměňovacím slovům. Zde srovnání vedle sebe:

Tradiční ritus

Qui pridie quam pateretur,
accépit panem in sanctas ac
venerábiles manus suas,
et elevátis óculis in caelum
ad te

Deum, Patrem suum
omnipoténtem, tibi grátias
agens

bene†díxit, fregit, dedítque
discípulis suis, dicens:

Accípíte, et manducáte
ex hoc omnes.

HOC EST ENIM CORPUS
MEUM.

Símili modo postquam
cenátum est
accípiens et hunc
praeclárum Cálicem

NOM

Qui pridie quam pateretur
accépit panem in sanctas ac
venerábiles manus suas,
et elevátis óculis in caelum
ad te

Deum, Patrem suum
omnipoténtem, tibi grátias
agens

benedíxit, fregit, dedítque
discípulis suis, dicens:

ACCÍPITE, ET
MANDUCÁTE
EX HOC OMNES:
HOC EST ENIM CORPUS
MEUM, QUOD PRO
VOBIS
TRADÉTUR.

Símili modo postquam

in sanctas ac venerábiles
manus suas:
item tibi grátias agens
bene†dixit, dedítque
discípulis suis, dicens:
Accípite, et bíbite ex
eo omnes.

cenátum est
accípiens et hunc
praeclárum cálicem
in sanctas ac venerábiles
manus suas,
item tibi grátias agens
benedíxit, dedítque
discípulis suis, dicens:

HIC EST ENIM CALIX
SÁNGUINIS MEI;
NOVI ET AETÉRNI
TESTAMÉNTI:
MYSTÉRIUM FÍDEI:
QUI PRO VOBIS
ET PRO MULTIS
EFFUNDÉTUR IN
REMISSIÓNEM
PECCATÓRUM.

ACCÍPITE, ET BÍBITE EX
EO OMNES:
HIC EST ENIM CALIX
SÁNGUINIS MEI
NOVI ET AETÉRNI
TESTAMÉNTI,
QUI PRO VOBIS
ET PRO MULTIS
EFFUNDÉTUR IN
REMISSIÓNEM
PECCATÓRUM.

HOC FÁCITE IN MEAM
COMMEMORATIÓNEM.

Haec quotiescúmque
feceritis, in mei
memóriam faciétis.

Mysterium fidei:
Mortem tuam annuntiámus,
Dómine, et tuam
Resurrectionem
Confitémur, donec vénias.

Bezpochyby tím původci nového ritu chtěli postavit do popředí myšlenku jídla a pití, tedy hostiny. Tento úmysl je

zjevný i z jiné změny: V tradičním ritu leží hostie před a po konsekraci na korporálu, spolu s ním na oltářním kameni; v novém ritu zůstává na paténě – další umenšení obětního charakteru ve prospěch charakteru hostiny. Zde ovšem stanovuje tridentský koncil při odmítnutí protestantského bludu: „*Kdo říká, že ve mši svaté není Bohu přinášena skutečná vlastní oběť či že obětní úkon nespočívá v ničem jiném než v tom, že Kristus se nám podává za pokrm, budiž vyobcován*“ (XXII. zasedání, kánon 1). V tradičním ritu proti tomu vyjadřuje dvojí konsekrace s dokonale odpovídajícím uspořádáním proměňovacích slov jednoznačně obětní charakter. V novém ritu jsou i slova „*Mysterium fidei – tajemství víry*“ vytržena z proměňovacích slov a postavena za proměňování.

Je třeba připojit ještě menší poznámku, která se sice netýká latinské podoby NOM, avšak veliké většiny překladů do národních jazyků. V těchto je formulace slov při proměňování kalicha „*pro vobis et pro multis – za vás a za mnohé*“ téměř vždy překládána slovy „za vás a za všechny“. Ovšem římský katechismus vydaný z pověření tridentského koncilu praví, takřikajíc předvídavě, že překlad musí znít „za mnohé“ a také vysvětluje proč: „*Avšak připojená slova ,za vás a za mnohé‘ jsou vzata dílem z Matouše, dílem z Lukáše, ovšem svatou Církví, která byla poučena svatým Duchem, byla spojena a slouží tomu, aby zdůraznila ovoce a užitek umučení. Neboť nahlížíme-li sílu tohoto utrpení, musíme říci, že Spasitel prolil svou Krev za spásu všech; když však máme na zřeteli plody, které z něj lidé čerpají, lehce nahlédneme, že užitek tohoto utrpení není údělem všech, nýbrž jen mnohých. Když tedy řekl ,za vás‘, mínil tím buď přítomné nebo vyvolené z židovského národa, s nimiž hovořil, s výjimkou Jidáše. Když ale připojil ,za mnohé‘, rozuměl pod tím ostatní vyvolené z Židů i pohanů.*“ Spojení „za všechny“ je tedy závažná falzifikace proměňovacích slov, která není odůvodnitelná ani

jazykově na základě ať už hebrejštiny či aramejštiny, nebo řeckým či latinským textem, ani neodpovídá katolické dogmatice.

Nový mešní ritus sice nepředepisuje nahrazení oltáře stolem, ovšem ve skutečnosti skoro všude k takové výměně došlo. I zde novátoři jednali zcela logicky: oběť je přinášena na oltáři, vzpomínková večeře s hosty se koná u stolu. Oltář je podle katolické praxe konsekrován biskupem právě pro oběť, je do něj vtesáno pět křížů jako znamení pěti Kristových ran, těchto pět křížů je pomazáno svatým křížmem, symbolem a nositelem Ducha svatého, je na nich spáleno množství kadidla, aby se dalo na srozuměnou, že toto místo je svaté a že z něj mají stoupat vzhůru oběti a modlitby. K tomu jsou doprostřed do svatého hrobu vnořeny ostatky svatých, většinou mučedníků, kteří tedy prolili svou krev na svědectví pro Krista a ve sjednocení s ním a jeho stále obnovovaným prolitím krve na oltáři. Papež Pius XII. odmítá co nejrozhodněji také zde v již zmíněné encyklice „*Mediator Dei*“ mylné snahy: „*Tak by uhýbal ze správné cesty, kdo by chtěl vrátit oltáři starou formu mensy, stolu.*“ A dále při odsouzení proměny mše svaté v hostinu slyšíme: „*Odkloňuje se od cesty pravdy, kdo chce slavit svatou oběť jen tehdy, když křesťanský lid přistupuje ke stolu Páně; ještě více je na omylu, kdo – aby prosadil jako nezbytnou nutnost, že věřící přijímají eucharistický pokrm spolu s knězem – lstivě tvrdí, že se zde nejedná pouze o oběť, nýbrž současně o oběť a hostinu bratrského společenství a že, takřikajíc, vrcholem celého slavení oběti je společně přijaté přijímání.*“

Vždy znovu musí být zdůrazněno: Eucharistická oběť je ze své podstaty nekrvavé vydání se božského obětího Beránka, což je vyjádřeno tajuplným způsobem oddělením svatých způsob a jejich přinesením věčnému Otci.“

4. Pravá oběť vyžaduje přítomnost obětních darů, Obětního beránka

Podle učení tridentského koncilu je Kristus pod proměněnými způsoby přítomen pravdivě, skutečně a podstatně, tedy se svým božstvím a svým lidstvím, s tělem a duší, s tělem a krví.

Jak pak ale rozumět slovům výše citovaného článku 7 z definice o eucharistickém dění, když tam čteme: „*Proto o tomto místním shromáždění svaté církve platí v plné míře Kristův výrok: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich“*“? Nový katechismus jde tak daleko, že uvádí, Kristus je přítomen, „*když se shromáždíme*“. Není zde na stejnou rovinu postavena svátostná přítomnost Pána s ryze duchovní přítomností mezi dvěma či třemi, kteří jsou spolu v jeho jménu? A nesměruje to konec konců k popření jeho reálné přítomnosti?

Podivně působí i zvolání lidu: „*Tvou smrt zvěstujeme, tvé vzkříšení vyznáváme, na tvůj příchod čekáme, Pane Ježíši Kriste*“ bezprostředně po zpřítomnění se ukřižovaného a zmrtvýchvstalého Pána při proměňování.

Mnohá pokleknutí jsou živým výrazem víry v přítomného Pána, jsou znamením úcty a klanění se. V novém ritu jsou velkoryse vynechána. Zvláště osudné jsou v této souvislosti změny při konsekraci. Ve starém ritu kněz vysloví proměňovací slova nad chlebem (a analogicky nad vínem), pokleknutím se okamžitě pokloní svými slovy zpřítomněnému Kristu, pozvedne pak proměněnou způsobu k uctění pro lid a znovu v úctě poklekne.

Tato gesta dokonale vyjadřují katolické dogma, podle nichž platně vysvěcený kněz a jen on sám působí proměnění. Podle luterského pojetí naproti tomu působí proměnění víra lidu. Nový ritus nyní připouští právě tento výklad – ne nutně, ale umožňuje jej: celebrant pronáší proměňovací slova

a pozvedá proměněné dary bez předchozího uctění. Katolík přitom uctívá Krista přítomného skrze proměňovací slova kněze; pro protestanta však se Kristus zpřítomní teprve teď při pozvednutí darů skrze víru společenství, proměňovací slova celebranta byla pro něj bez účinku. Nyní pokládá celebrant proměněné dary na oltář, případně na stůl, a uctí je poklonou.

Kvůli důležitosti tohoto postavme oba rity proti sobě:

Tradiční ritus	NOM
Proměňovací slova kněze: Kristus je přítomen	Proměňovací slova kněze: <i>katolík</i> : Kristus je přítomen <i>protestant</i> : nic se nestalo
Pokleknutí	Bez pokleknutí
Pozvednutí proměněných způsob	Pozvednutí pro <i>katolika</i> proměněných, pro <i>protestanta</i> neproměněných způsob
Uctění lidem	<i>katolík</i> : uctění lidem <i>protestant</i> : proměnění vírou lidu
Pokleknutí	Pokleknutí

Zřetelně je vidět dvojznačnost nového ritu.

Aby vyjádřil pravou přítomnost Kristovu pod způsoby chleba a vína a ukázal odpovídající úctu vůči Pánu v Eucharistii, drží celebrant ony dva prsty, jimiž se dotýká

sv. Hostie, tedy palec a ukazováček, od konsekrace do abluce po sv. přijímání spojené, to proto, aby se ani nejmenší kousek sv. Hostie z nepozornosti neztratil, neboť i v něm je podle katolického učení Kristus přítomen celý. Toto spojení prstů v novém ritu odpadá. Nevěří se už tedy v reálnou přítomnost, anebo už není ochota prokázat Pánu povinovanou úctu?

Bylo vždy zvykem svaté Církve a jí slavnostně nařízeno, aby se ke svatému konání používaly jen nejcennější nádoby, tj. pozlacené kalichy a pozlacená ciboria. Tyto musely být hned po svatě oběti pečlivě vyčištěny knězem, případně při slavné mši svaté s levity podjáhmem.

Podle NOM už nejsou takovéto nejcennější materiálie předepsány. Kromě toho nemusí být kalich a ciborium vyčištěny nutně hned po mši svaté, může se to učinit později – a často to dělá jen kostelník, ministrant nebo jiný laik.

V této souvislosti je třeba také zmínit dnes tak běžné podávání svatého přijímání na ruku, při němž se křesťan eucharistického Pána jakoby zmocňuje a téměř vždy zůstanou na ruce přijímajícího částičky sv. Hostie. Co se s nimi stane? A kdo nese zodpovědnost za všechny ty svatokrádeže, kdy školák strčí přijatou sv. Hostii do kapsy, aby ji vzal domů nebo ji jinak zneužil? Tím je zřetelně podkopávána a ničena víra ve skutečnou přítomnost Kristovu ve svátosti.

Nelze popřít souvislost mezi takovouto neúctou na posvátných místech na jedné straně a ve společenské oblasti na straně druhé: Kdo už neprokazuje žádnou úctu Bohu, ztrácí brzo i úctu ke stvořenému světu a bytostem, k člověku jako obrazu Božímu, k tajemství života. Hruzy bombových útoků s nesčítnými nevinými oběťmi, denní tisícínásobné vraždy na nenarozených dětech v matčině lůně, děsivá perspektiva klonování člověka jsou v neposlední řadě také následkem rozpadu eucharistické zbožnosti.

O nic méně zavrženíhodné je i podávání svatého přijímání laiky, dokonce i když jsou k tomu pověřeni. Pouze

vysvěcený kněz je správcem eucharistického tajemství, jen on je řádným rozdavatelem svatého přijímání. Podle svatého Tomáše Akvinského je dokonce i vysvěcený jáhen pouze jeho mimořádným rozdavatelem. Co lze říci na to, když v Německu při procesí na Boží Tělo v jednom biskupském sídelním městě pak nese Nejsvětější svátost žena a arcipastýř si vykračuje vedle ní?

Pro katolíka musí být také vlastní potřebou přijímat svého Pána a Boha vkleče, aby mu tak projevil své podrobení se, svou poslušnost vůči jeho přikázáním a svou pokornou lásku.

Starý rítus přepokládal pokrytí oltáře, který symbolizuje Krista, třemi plátny, která ukazovala na pohřební plátna Ježíšova. V novém ritu se požaduje už jenom jediné oltářní plátno. Vedle hodnoty symbolické měl starý předpis i praktický význam: Občas se stane, že se trochu z drahocenné Krve rozlije. A pak jsou tři plátna nejvhodnější, aby vsála svaté způsoby.

Lze vidět, jak se všude úcta vůči svaté Eucharistii zmenšila a stále více mizí.

Po svatém přijímání je Tělo Páně uchováváno ve svatostánku. Ten stál až do liturgické reformy vždy uprostřed, na hlavním oltáři. Papež Pius XII. odmítl odstranění svatostánku z oltáře následujícími slovy: „*Oddělit svatostánek a oltář znamená oddělit dvě věci, které k sobě patří svou podstatou.*“ Dnes v mnoha kostelech nacházíme svatostánek někde na boku, v koutě, zapuštěný do zdi nebo skrytý za sloupem. Kristus jako Král své Církve a celé lidské společnosti, jako Král lásky každé jedné duše, který ze svatostánku rozlévá ze svého Ducha Svatého, je odstraněn z centra a vytlačen stranou.

Před pár lety měli protestanti právě o slavnosti Božího Těla v Mnichově svůj celonárodní sjezd. Podle ekumenických manýrů se objevila snaha uspořádat společně s nimi procesí, ovšem kvůli jejich odmítání eucharistického kultu tu panovaly

veliké rozpaky. Nakonec se našlo východisko: Nejsvětější svátost se nechala v kostele a procesí s protestanty se udělalo bez ní. Tedy ekumenismus na účet eucharistického Pána a víry v něj!

5. Modlitby při obětování v tradičním ritu a modlitby při přípravě darů v NOM

Abychom zřetelně ukázali hluboké změny v ritu mešní oběti, uvádíme na tomto místě paralelně proti sobě modlitby při obětování v tradičním ritu a modlitby při přípravě darů v novém:

Modlitby při obětování darů

Přijmi, svatý Otče,
všemohoucí, Věčný Bože,
tuto neposkvřenou obětinu,
kterou já, nehodný sluha tvůj,
přináším tobě, Bohu svému
živému a pravému, za
nesčetné hříchy, urážky
a nedbalosti své a za všechny
kolem stojící, jakož i za
všechny věřící křesťany, živé
i zesnulé, aby mně i jim
prospěla k spasení pro život
věčný. Amen.

Bože, jenž jsi důstojnost
lidské podstaty podivuhodně

Modlitby při přípravě

Požehnaný jsi, Hospodine,
Bože celého světa. Z tvé
štedrosti jsme přijali chléb,
který ti přinášíme. Je to plod
země a plod lidské práce,
a stane se nám chlebem
věčného života.
(Požehnaný jsi, Bože,
navěky).

Jako se tato voda spojuje
s vínem, tak ať jsme spojeni

stvořil a ještě podivuhodněji
obnovil, dej nám skrze
tajemství této vody a vína
státí se společníky Božství
toho, jenž se člověčenství
našeho ráčil státí účastným,
Ježíš Kristus, Syn tvůj, Pán
náš, jenž s te- bou žije
a kraluje v jednotě Ducha
Svatého Bůh, po vše- chny
věky věků. Amen.

Obětujeme ti, Pane kalich
spasení, vzývající tvou
milostivost, aby se před tváří
božské velebnosti tvé pro
spásu naši a celého světa
s líbeznu vůní vznesl.
Amen.

V duchu pokory a se srdcem
zkroušeným necht' jsme přijati
tebou, Pane, a tak se děj dnes
obět' naše před tváří tvou, aby
se ti líbila, Pane Bože.

Přijď, Posvětiteli,
všemohoucí, věčný Bože,
a poř'žehnej tuto obět',
připravenou tvému svatému
jménu.

s božstvím věčného Slova,
spojeného s naším lidstvím.

Požehnaný jsi, Hospodine,
Bože celého světa. Z tvé
štedrosti jsme přijali víno,
které ti přinášíme. Je to plod
révy a plod lidské práce,
a stane se nám nápojem
duchovním.

(Požehnaný jsi, Bože,
navěky).

S duší pokornou a se srdcem
zkroušeným prosíme, Bože,
abys nás přijal: ať se dnes
před tebou staneme obětí,
která se ti zalíbí.

odpadá

**Při slavné mši během
okuřování:**

(nakládání a žehnání kadidla)

Na přímluvu svatého
Michaela Archanděla,
stojícího po pravici oltáře
zápalného, a všech svých
vyvolených necht' Hospodin
ráčí zápal tento požehnatí a
přijmouti jako vůni líbeznou.
Skrze Krista, Pána našeho.
Amen.

(okuřování obětí)

Zápal tento tebou požehnaný
necht' vystoupí k tobě, Pane,
a na nás necht' sestoupí
milosrdenství tvé.

(okuřování oltáře:)

(Žalm 140, 2-4) Modlitba má,
Pane, necht' se vznese jako
vůně kadidla před obličej tvůj;
pozdvížení rukou mých buď
jako oběť večerní. Postav,
Pane, stráž k mým ústům,
pevné dveře ke rtům mým,
aby srdce mé se neuchylovalo
ke zlým slovům,
k lehkomyšlnému omlouvání
hříchů.

(při vracení kadidelnice)

*Tyto nádherné modlitby, jež
velmi jasně vyjadřují
charakter oběti chvály
a smírné oběti, odpadají
v novém ritu úplně.*

Necht' zanítí v nás Hospodin
oheň svého milování a plamen
věčné lásky. Amen.

Mytí rukou

(Žalm 25, 6-12)

Umyji mezi nevinnými ruce
své a choditi budu kolem
oltáře tvého, Pane. Abych
slyšel hlas chvály vyprávěl
o všech dívech tvých. Pane,
tvého a místo, kde přebývá
miluji krásu domu tvá sláva.
Nezhub, Pane, s bezbožnými
duši mou; s lidmi krvavých
vin život můj. Na jejichž
rukou lpí neřesti, pravice
jejichž plna jest
úplatných darů. Já však
v nevinnosti své jsem kráčel;
spas mne a smiluj se nade
mnou. Noha má stojí na cestě
přímé; v shromáždění tě chci
oslavovati, Pane.
Sláva Otci i Synu...

*(tichá modlitba na středu
oltáře:)*

Přijmi, svatá Trojice, tuto
oběť, kterou ti přinášíme na
památku umučení, vzkříšení
a nanebevstoupení Ježíše
Krista, Pána našeho, a ke cti
blahoslavené Marie, vždy

Smyj ze mě, Bože, mou
nepravost a očist' mě od
hříchu.

odpadá

Panny, svatého Jana Křtitele,
svatých Apoštolů Petra
a Pavla a těchto *(jejichž
ostatky jsou v oltářním
kameni)* a všech Svatých, aby
jim prospěla ke cti,
nám pak ke spáse, a ti aby za
nás orodovati ráčili na nebi,
jejichž památku konáme na
zemi. Skrze téhož Krista, Pána
našeho.
Amen.

Modlete se, bratři, aby moje
i vaše oběť příjemnou se stala
u Boha, Otce všemohoucího.

Modleme se, aby Bůh přijal
oběť své církve.

*Jako druhá možnost je
uvedena původní modlitba,
málokde
však užívaná:*

Modlete se, bratři a sestry,
aby se má i vaše oběť
zalíbila Bohu, Otc
všemohoucímu.

*Modlitba, která snad jediná
zůstala beze změny v latin-
ském originále a byla takto i
přeložena v původním
vydání českého misálu, byla
nahrazena v novém českém
vydání následující
modlitbou:*

Necht' přijme Pán oběť

Ať ji přijme ke své slávě a

z rukou tvých k chvále a slávě
jména svého, jakož i k užítku
našemu a veškeré Církve své
svaté.
Amen

k spáse světa.
Amen.

V modlitbách tradičního ritu je zvláštním způsobem vyjádřen obětí cíl smíru a usmíření. Celebrant se označuje za nehodného služebníka, který tuto oběť přináší za své „nesčetné hříchy, urážky a nedbalosti“, obětuje ji za „všechny kolem stojící, jakož i za všechny věřící křesťany, živé i zesnulé“. V nové modlitbě při přípravě darů může být o myšlence smírné oběti sotva řeč.

Na konci mše svaté je tento smírný charakter ještě jednou uchopen v modlitbě bezprostředně před kněžským požehnáním slovy, že tato oběť je přinesena na usmíření – jako *sacrificium propitiabile*. Tato modlitba je v novém ritu bez náhrady vyškrtnutá.

Vraťme se však k první modlitbě obětování. Hovoří se zde o „*hostia immaculata*“, o neposkrvněné oběti; tou je míněn obětující se Kristus. V novém ritu je naproti tomu řeč o chlebu jako plodu ze- mě a lidské práce. To je už víc než pouhý posun akcentu.

Při lití vody a vína se hovoří ve starém ritu o stvoření a o vznešenosti vykoupení, která řád stvoření přesahuje. Obě tajemství nejsou už v novém ritu zmíněna.

Při obětování kalicha se prosí, aby nám byl požehnáním a stal se celému světu spásou pro život věčný. V novém ritu z toho zůstal pouze zlomek.

Modlitba „Přijď, Posvětiteli, všemohoucí, věčný Bože“ je vynechána úplně, ze žalmu 25 zbyl jen jeden verš.

Zcela oprávněně lze tvrdit, že čtyři cíle mše svaté, totiž klanění a chvála, děkování, smír i prosba, jsou v novém ritu

podstatně zatemněny. Nejvíce však aspekt smírné oběti. Není až na pováženou, jak to souhlasí s tím, že Martin Luther, velký ničitel Nejsvětější oběti mše svaté, tvrdě útočil právě proti tomuto ofertoriu římského ritu a myšlenku smírné oběti úplně zavrhl? Kromě toho s označením chleba jako „plodu země a lidské práce“ a vína jako „plodu révy a lidské práce“ zde vane ve srovnání se starým ofertoriem zcela pozemský, naturalistický duch.

Nejvážnějším však se ukazuje onen moment, že ve starém ofertoriu je přinášen Kristus – byť se zpřítomní teprve při proměňování –, Církev totiž jen překračuje prostor a čas a vidí milovaného Ženicha pod způsoby chleba a vína již přítomného. Proti tomu obsahují nové modlitby při přípravě darů jen obětování chleba a vína. V případě, že by se vůbec vznášel nárok na to, že se jedná o oběť, pak je nutno hledět na takovéto obětování jako pád zpět do Starého zákona, kde se Bohu obětovala zvířata a plody země, zatímco v Nové smlouvě je pravou a vlastní obětí pouze Kristus.

6. Postavení a úřad vysvěceného kněze

Již jsme nahlédli, že kněz při mši svaté jedná *in persona Christi*. Musí se tedy jasně lišit od lidu a dokonce být vnějšně zřetelně od něj oddělen, neboť lid nemá žádnou konsekrační pravomoc. Věřící naopak obětují Tělo Kristovo pouze skrze ruce kněze, avšak sebe sama obětují duchovně s božskou obětí mocí křestního charakteru. K tomu vyzývá svatý Pavel v listu Římanům: „*Pro Boží milosrdenství vás, bratři, vybízím: přinášejte sami sebe v oběť živou, svatou a Bohu milou! To ať je vaše duchovní bohoslužba*“ [12, 1]. Na konci modliteb k obětování je tato dvojitá forma obětování zřetelně rozlišena v „*Orate, fratres – Modlete se, bratři, aby se má i vaše oběť zalíbila...*“ V novém ritu je sice toto rozlišení zachováno, ale tato modlitba je fakultativní a spíše je vytlačena jinou formou („*Modleme se, aby Bůh přijal oběť své Církve*“).

Rozlišení mezi knězem a lidem je zřetelně viditelné skrze konání kněze v presbytáři, účast lidu v kostelní lodi; skrze dvojitý *Confiteor* při stupňových modlitbách ve starém ritu (nejprve se vyznává kněz sám a prosí za něj ostatní, pak se vyznávají ostatní a přimlouvá se za ně kněz), zatímco v novém ritu vyznání vin kněze a lidu je společné. Nato pak kněz nesvolává silou svého úřadu Boží smilování na lid, nýbrž se zařazuje mezi lid; ve starém ritu prosí:

„Smiluj se nad vámi všemohoucí Bůh, odpustiž vám hříchy a doved' vás do života věčného“; v novém ritu proti tomu říká: „Smiluj se nad námi...“

Právě tak je v tradičním ritu od sebe odděleno přijímání kněze a lidu, ono první uzavírá oběť, patří tedy k jeho integritě, zatímco přijímání lidu být může i nemusí.

Článek 7 nazývá mši svatou „**svaté shromáždění lidu pod předsednictvím kněze**“. Nejpozději zde lze spatřit, jaké

uměnění pravdy o kněžství Ježíše Krista v sobě NOM skrývá.

Zcela po právu poukázal papež Pius XII. v „*Mediator Dei*“ na nebezpečí popření svátostného kněžství a jeho místa při přinášení eucharistické oběti: „*Existují totiž lidé, ctihodní bratři, kteří se dnes dotýkají již odsouzených omylů, když učí, že v Novém zákoně prý existuje jen ono kněžství, jež se vztahuje na všechny pokřtěné; onen příkaz, jímž Ježíš Kristus při poslední večeři nařídil konat to, co předtím sám vykonal, se prý týká celé Církve věřících; teprve z toho pak následně vzniklo hierarchické kněžství. Tím tvrdí, že lid má pravou kněžskou moc a kněz naproti tomu jedná jen silou úkolu, jenž mu byl svěřen společenstvím. Na základě čehož považují eucharistickou Oběť za pravé spoluslavení (koncelebraci) a míní, že je lepší, když kněží „spoluslaví“ spolu s přítomným lidem, než když v nepřítomnosti lidu přinášejí Oběť soukromě.*

Je úplně zbytečné rozebírat, jak velmi takovéto povážlivé omyly odporují pravdě, kterou jsme výše vyložili...“

7. Tajemství Církve

Mystické tělo Páně se člení na Církev vítěznou, bojující a trpící.

Církev vítězná jsou svatí v nebi, na prvním místě Panna Maria. Aby bylo vyjádřeno dogma o jejím neporušeném panenství – tedy před, během a po porodu – nachází se ve všech mešních textech výraz „*semper virgo* – vždy Panna“. Tato čest je jí dána dokonce ještě v latinském originále nového ritu, jak to ale vypadá v různých překladech do národních jazyků? Ze svatých v nebi jsou pak zvláště zmíněni svatý Josef, svatý Jan Křtitel, všichni svatí apoštolové, první papežové jako nástupci svatého Petra, tedy Linus, Klétus, Klement, poté Církvi v Římě zvláště uctívání mučedníci, svatý Jan Křtitel je uveden vícekrát, právě tak i v *Confiteor* svatý archanděl

Michael. Tento seznam svatých před konsekrací a po ní se v novém mešním řádu, pomineme-li první kánon, podstatně scvrkl, ovšem i v prvním kánonu je velká část ze světců uvedena jen jako možnost v závorce.

Při mešní oběti se také zvláštním způsobem připomíná Církev bojující, na prvním místě současný papež, pak místní biskup, pak ale i všichni pravověrní, všichni „ctitelé katolické a apoštolské víry“. Tato první modlitba kánonu tedy výrazně rozlišuje mezi pravověrnými a těmi, kteří nejsou pravověrní, tj. heretiky nebo těmi, kteří od Církve odpadli úplně a oddělili se od ní. Rozlišení mezi pokřtěnými a nepokřtěnými, mezi pravověrnými a nepravověrnými, mezi spravedlivými a hříšníky má podstatný význam pro katolickou dogmatiku – a mezi těmito různými kategoriemi lidí skutečně existuje velký rozdíl. Naproti tomu nová liturgie má všude tendenci mluvit bez rozdílu už jen o lidech, což je zjevně naturalistický rys.

Vzpomíná se i na zemřelé, a to již v první modlitbě při obětování. Také zde spatřujeme umenšení vyjádření víry v novém ritu. Za zmínku v této souvislosti stojí, že v nových pohřebních obřadech se ani jednou neobjevuje slovo duše.

Jak všichni víme, je Církev svatá uspořádána hierarchicky, z toho plyne, že v jejím hlavním konání, ve mši svaté, bude tento hierarchický řád vyjádřen. Komu je Nejsvětější oběť mše svaté přinášena? Nejsvětější Trojici. Ta tedy zaujímá první, nejvyšší místo. Nato vidíme vyvýšeného Krista visícího na kříži, který vystupuje nad oltář. U oltáře stojí biskup jako přímý zástupce Krista. Mimochodem, z tohoto důvodu se nenachází v biskupských katedrálách svatostánek na hlavním oltáři, nýbrž ve vlastní eucharistické kapli, protože právě biskup sám je znázorněním Krista.

Protože biskup nemůže být současně všude, ve všech svých farnostech, zastupuje jej kněz jako jeho služebník. Kněz je tedy zcela závislý na biskupovi, je jeho znázorněním a jedná v jeho zastoupení. Něco jako kněz „na volné noze“ bez zpětné

vazby na biskupa nebo skrze nějakou kongregaci na Svatý stolec je absurdita.

Při slavné mši svaté stojí knězi po boku jáhen a podjáhen. Těm v jejich službě pomáhají nositelé nižších svěcení až po prosté kleriky. Všechny tyto stupně svěcení mají v presbytáři své místo.

V kostelní lodi se shromažďuje věřící lid, řeholníci, pak křesťanské rodiny, otec, matka, děti. Církev svatá a mešní oběť mají svou hierarchickou výstavbu.

V nové liturgii není jen oltář prostě nahrazen stolem, ten se posouvá také stále víc do středu prostoru, aby se tak vyjádřilo demokratické uspořádání.

Dovedeme-li to až do konce, lze říci, že stará liturgie je svou podstatou bohoslužba, zatímco nová liturgie je zaměřena na člověka a stává se službou člověku – „lidoslužbou.“

8. Osm důsledků

(1) Přívrženci i odpůrci Nového mešního řádu se v jednom shodují: NOM obsahuje novou orientaci Církve svaté, novou eklesiologii. Uvedme pro to různá svědectví:

a) V roce 1969 a ještě více v letech 1975/76 byl ze strany hierarchie vzbuzen dojem, že stará liturgie je definitivně zakázána – což ovšem není možné ani dogmaticky, ani to není právně korektní. Následně se o slovo hlásilo více a více těch, kteří požadovali stále intenzivněji, aby tradiční ritus měl své oficiální domovské právo v Církvi svaté, takže Řím nakonec 3. října 1984 dal svolení ke slavení v tomto ritu, ovšem za zcela nepřijatelných podmínek. U příležitosti této události vydala tisková služba německé biskupské konference pod datem 19. 10. 1984 dokument, v němž mimo jiné čteme: *„Hlavní rozdíl mezi předkoncilní a obnovenou liturgií lze snad nejjednodušeji objasnit prvními slovy, jimiž oba dva mešní řády začínají.*

Tridentský mešní řád začíná slovy: ‚sacerdos paratus‘, tzn. ‚když je kněz připraven‘. Obnovený mešní řád začíná slovy ‚Populo congregato‘, tzn. ‚když se společenství shromáždilo‘. Z toho je zjevné: těžiště starého ritu spočívá výlučně v konání celebranta, obnovený mešní řád staví do popředí společné konání Božího lidu, v němž vykonává kněz nedotknutelnou, podstatnou funkci. Z tohoto vnitřního rozdílu je vyvozena většina vnějších rozdílů mezi oběma rity.“

b) Arcibiskup Bugnini, hlavní architekt nové liturgie, sám prohlásil, že bylo přáním odstranit z liturgie vše, co by mohlo pro odloučené bratry představovat třeba jen stín kamene úrazu. Co je ale pro protestanty v tradiční liturgii tak pohoršlivé? Především obětní charakter mše svaté a rozměr smíření. Následně prohlašují různí protestantští pastoři, že by teď mohli celebrovat podle NOM, zatímco tradiční ritus striktně odmítají. Katolické dogma je tedy v nové liturgii vyjádřeno tak oslabeně a dvojznačně, že tato je pro protestanty s jejich falešnou teologií přijatelná.

c) Na jaře roku 1977 napsalo 180 většinou mladých teologů diecéze Rottenburg dopis farářům evangelické zemské církve Württemberg, v němž je řečeno následující: „*Opouštíme teorii oběti, která by mohla vzbudit dojem, že Ježíšova oběť na kříži pro naše smíření s Bohem by musela být znovu přinášena, případně obnovována.*“ Přesně právě toto, tj. znovupřinesení, případně obnovení oběti Ježíšovy na kříži pro naše smíření s Bohem, je ale obsahem Nejsvětější oběti mše svaté. Vzdali-li se tedy tyto reformátoři takovéto teorie oběti, pak se vzdali celé mše svaté! V tomtéž dopise píší protestantským pastorům, že v nich uznávají představené jejich farností a jejich bohoslužeb a vidí v nich nositele úřadu se stejnou pravomocí a stejnou odpovědností. Jakže? Protestantský pastor, který nikdy nepřijal svěcení, by měl být nositelem úřadu se stejnou pravomocí jako

vysvěcený katolický kněz? Z tohoto negativního příkladu zřetelně vystupuje souvislost mezi mešní obětí a katolickým knězem: Kdo popírá jedno, zpochybňuje i druhé.

d) Arcibiskup Haas von Liechtenstein řekl před pár roky v jednom interview, že duchovní pozadí, tedy dogmatika a spiritualita, je u obou ritů tak rozdílné, že tyto jsou navzájem neslučitelné. Tato výpověď by měla přimět k zamyšlení ty, kteří si pořád ještě myslí, že rozdíl mezi oběma rity spočívá jen v jazyku – na jedné straně latina, na druhé národní jazyk, nebo že hlavním pohoršením je možnost podávání na ruku. Ať už je toto jakkoli škodlivé, je to jen kamínek v mozaice, jeden prvek v celkovém díle nové orientace Církve svaté.

e) Arcibiskup Lefebvre sestavil ve „Směrnících pro seminaristy v Ecône“ seznam (nikoli vyčerpávající) novátorských prvků, které jsou všechny autorizovány příslušnými církevními autoritami, a ze všech dýchá duch přibližování se protestantismu:

- oltář přeměněný ve stůl bez oltářního kamene,
- zavedení celebrace mše svaté knězem obráceným k lidem,
- koncelebrace,
- mše sv. v národním jazyce,
- mše sv. sloužená nahlas,
- mše sv. rozdělená na dvě části: bohoslužba slova a oběti,
- profanované mešní nádoby,
- kvašený chléb,
- podávání sv. přijímání laiky,
- podávání sv. přijímání na ruku,
- přechovávání Nejsvětější svátosti ve stěně, či mimo centrum,
- čtení lekcí ženami,

- podávání sv. přijímání nemocným laiky.

f) Kardinál Antonelli byl členem komise „Consilium“ pověřené koncilním přepracováním liturgických textů. Dnes už je dlouho mrtev. Záznamy z jeho deníku, z nichž noviny *Trenta giorni* otiskly v č. 11/1998 výtah, vypustily zajíce z pytle:

„Nejsem nadšen těmi pracemi [...] Kritický postoj a netrpělivost vůči Svatému stolci nemohou vést k ničemu dobrému.“

„Ještě horší je způsob hlasování. Obvykle následuje hlasování zdvihnutím ruky, ale nikdo nepočítá hlasy pro a proti a nikdo neřekne, kolik hlasovalo pro a kolik proti. Skutečně ostuda.“

„Jak je možné, že se v celé kapitole mluví o křtu na odpuštění hříchů, aniž by byl zmíněn dědičný hřích?“

„Mnozí z těch, kteří ovlivnili reformu, vůbec nemilovali a neměli v úctě to, co nám bylo předáno tradicí.“

„Žijeme v království zmatení. A já toho lituji, protože následky jsou smutné.“

g) Mladý polský kněz, který se přimkl k tradiční mši svaté asi před rokem, podává následující zdrcující svědectví ve vztahu ke starému ritu a jeho vlastnímu přiklonění se k němu:

„Tuto první mši svatou, současně druhou primici, jsem sloužil v den, kdy začínala pouť do Ecône. Byla to výjimečná zkušenost: Bůh v centru posvátné liturgie, duch klanění, přítomnost tajemství, posvátna, svatosti! Jaký duchovní poklad obřadu, vyjádřený slovy, gesty a znamením! Současně jsem si uvědomoval onen kolosální rozdíl mezi katolickou mší svatou a Novus Ordo s jeho desakralizací a banálností, jeho ztrátou

úcty a klanění reálné přítomnosti našeho Pána v Nejsvětější svátosti, v němž se vše soustředí na shromáždění, na lid. Když jsem byl přítomen na kněžských svěceních v Ecône a v Zaitzkofenu, pochopil jsem, o jaký poklad byli katolíci oloupeni, když se odstranila mše svatá všech věků. Nedokázal jsem si předtím představit, že v katolické liturgii nazývané tridentská se nachází taková krása, taková hloubka, majestát a úcta.“

(2) Tradiční mše svatá posvětila generace a generace duší kněží, řeholníků a katolických rodin, posvěcovala je v Krvi obětovaného Božího Syna. Není to charakteristické rouhání nového ritu, že svátek drahocenné Krve Kristovy, až dosud svátek 1. třídy, který se slavil 1. července, byl úplně odstraněn? Tento nový ritus to teprve bude muset dokázat, že je schopen posvěcovat duše. Každopádně dodnes nejsou známi žádní svatí a blahoslavení, kteří by se jimi stali díky němu.

(3) Je vhodné účastnit se nové liturgie? Odpovědí je jednoznačné ne. Není-li jiná možnost, pak je třeba se pomodlit doma mešní modlitby a učinit duchovní přijímání. Japonští katolíci uchovali víru déle než dvě století v úplně izolaci, bez kněží a mešní oběti, zatímco věřící, kteří dnes pravidelně chodí na novou liturgii, pomalu, ale jistě nabírají protestantskou mentalitu a tak ztrácejí víru.

(4) Viděli jsme, jak se reformátoři podepsali na vyjádření obětního charakteru v liturgii. Oběť, duch oběti je ale nesmírně hluboce spojen s křesťanským životem jakožto bojem proti vlastní narušené přirozenosti, proti světu, ďáblu a hříchu. Vyžádalo by si to dalšího speciálně zaměřeného zkoumání všech změn v modlitbách Církve v misálu, abychom zjistili, jak skoro všude pojmy boje a oběti, pohrdání pozemským a lásky k nebeskému byly obměněny, rozuměj zkresleny.

Křesťanský život je vlastně žitá mše svatá se vstupními modlitbami při křtu, s Gloria v modlitbě a chvále Boží, evangeliem v denním vyznávání víry, obětováním v těžkostech a křížích, s pro- měňováním Boží milostí v různých událostech života, s přijímáním skrze následování a sjednocování se s milovaným Mistrem, s *Ite Missa est* na smrtelné posteli a závěrečným evangeliem při vstupu do věčného života, kde budeme smět nazírat vznešenost Jednorozeného Syna Otce, plného milosti a pravdy, tváří v tvář.

(5) Cožpak nespoluobětuje kněz v eucharistickém konání sebe sama, tzn. svoji práci, své námahy, své utrpení a slzy na vinici Páně? Nepřináší snad řeholník a řeholnice sebe sama na stupně oltáře v oběť ve spojení s božským celopalem – k prospěchu celé Církve svaté, k záchraně a posvěcení duší?

Neprožívají manželé, spojení v kříži Kristově, následování božského Ženicha, z jehož probodeného boku se zrodila nová Eva, Církev svatá, jako jeho neposkvrněná Nevěsta?

Nemají se staří, nemocní, osamocení a umírající stát jedno s obětí našich svatyní a tak na svém vlastním těle doplnit, co zbývá vytrpět z Kristových útrap pro jeho Církev [Kol 1, 24]?

Nemusí se naše děti a mládež učit následování Krista, umění odříci se sám sebe a světa, aby dokázaly žít podle zákona Mistra, místo toho, aby se vyžívaly v bezbřehém egoismu?

Mistrovským způsobem ukázal souvislost mezi Nejsvětější obětí mše svaté, křesťanským životem a budováním křesťanské společnosti arcibiskup Lefebvre ve svém kázání století u příležitosti jeho zlatého kněžského jubilea v Paříži 23. září 1979. Bez oběti není lásky, bez lásky žádné křesťanství a žádní křesťané. Umenšení či dokonce odstranění pojmu oběti vede ke zhroucení obojího. Proto tak razantní úbytek

návštěvníků bohoslužeb, proto rozpady manželství a rodin, proto vymizení křesťanské politiky.

Tradiční ritus znamená podrobení se, poslušnost, lásku k Bohu a k bližnímu. Nový ritus staví do centra člověka s jeho údajnými právy. Starý ritus znamená sebezapření, odevzdání se a službu, nový sebeuplatnění.

(6) Novým ritem nelze získat ani hodnotná povolání, ani obnovit Církev v Duchu Svatém, ani znovu povznést křesťanstvo. Může ně- koho udivit, že při tomto nekatolickém ritu nedochází k novým kněžským a řeholním povoláním? Pokud chce nějaký biskup vdechnout své diecézi nový život, musí vedle zdravé teologie a neokleštěného hlásání víry myslet především na pravou mši svatou, jinak staví svůj dům na písku, byť by se zdálo, že přechodné krátkodobé úspěchy vypovídají o opaku. Kéž by proto biskupové, kněží a věřící lid se pevně přidrželi s velkou silou ducha tradičního ritu mše svaté, případně se k němu vrátili. Nebezpečná nejsou jen tisíce zkresení v překladech do národních jazyků a nesčetná zneužití jednotlivých celebrantů, ale nový ritus sám o sobě, i ve svém latinském originále. Kardinálové Ottaviani a Bacci to nepokrytě říkají ve svém úvodu ke krátké kritické analýze nového ritu: *„Jak přiložené krátké zkoumání dostatečně ukazuje, představuje ‚Novus Ordo Missae‘ se svými novými, různě vykladatelnými prvky, které se tím nepřímou nebo výslovně stávají zjevnými, ale i jako celek, nápadný odklon od katolické teologie mše svaté, jak ji formulovalo XXII. zasedání tridentského koncilu.“*

O tom také vypovídá známý úctyhodný výrok: *Legem credendi lex statuit supplicandi* – „Zákon víry je určován zákonem modlitby“. Nekatolický ritus povede nutně k odpadu od víry Církve.

Mělo-li by se tedy volit mezi starým ritem v národním jazyce a novým ritem v latině, bylo by třeba bez váhání se rozhodnout pro první alternativu.

(7) Někteří kněží si myslí, že použitím prvního kánonu nové liturgie konají katolickou celebraci. Je však třeba, aby uvážili: nehledě na první kánon není ani celý rámeček nového misálu opravdu katolickou liturgií – přečtěme si znovu výklad o obětování. Nadto první kánon není onen starý římský kánon: celá oblast gest (kříže, pokleknutí, postoje celebranta) jakož i typografie u proměňovacích slov jsou změněny. Konkluze „*Per Christum, Dominum nostrum* – Skrze Krista, našeho Pána“ jsou fakultativní, právě tak jako výčet svatých.

(8) Je stále mnoho kněží a věřících, kteří se domnívají, že je třeba požádat církevní autoritu, ať už místního biskupa nebo přímo Řím, o povolení sloužit tradiční mši svatou. Tak tomu není. Papež Pius V. ve své bule „*Quo primum*“ ze 14. července roku 1570 pevně ustanovil pro celou Církev svatou liturgii slavenou tehdy římskou církví a její konání povolil pro všechny kněze a pro všechny časy. Zde jeho vlastní slova: „*Mocí apoštolské autority povolujeme a schvalujeme, ve smyslu zde předloženého listu, a to zároveň s trvalou účinností: Právě podle tohoto misálu budiž mše zpívána nebo čtena bez rozdílu v každém kostele, a to bez jakéhokoli neklidu svědomí, a aniž by hrozilo upadnutí do jakýchkoli trestů, rozsudků nebo pokárání, které by mohly jako důsledek nějak nastat; naopak každý jej může kdykoli svobodně a dovoleně užívat a je k tomu oprávněn. A žádní biskupové, nositelé úřadů, kanovníci, kaplani a jiní svěštění kněží jakéhokoli jména a titulu, a žádní řádoví duchovní ať už z jakékoli společnosti, nesmí být zavázáni k tomu, aby celebrowali mši svatou jinak, než jak to Nami bylo určeno. Také nesmějí být, ať už kýmkoli, nuceni a tlačeni k tomu, aby tento misál pozměňovali. Také nesmí být tento zde předložený list nikdy a v žádné době zrušen či omezen: Určujeme a prohlašujeme naopak stejným způsobem, že musí provždy*

pevně trvat ve své neochvějné platnosti.“

Dovolme si zde výmluvný příklad: dejme tomu, že nespravedlivý režim by trpěl potraty, ba dokonce je přikazoval, jako je tomu například v Číně. Musí si potom manželé, kteří chtějí darovat život dítěti, nebo těhotná žena, jež chce své dítě donosit, vyprosít od úřadů svolení, aby to směli udělat? Čtenáři se může tento příklad zdát příliš silný a nevhodný. Ale je opravdu tak nevýstižný? Nelze v určitém rozsahu říci, že cizí okupanti ve svaté Církvi Boží předepisují kult, který přinejmenším z dlouhodobé perspektivy bude mít za následek ztrátu katolické víry?

Tradiční ritus, nikoliv však Novus Ordo, je plně platným výrazem naší svaté katolické víry.

Kéž nám blahoslavená Panna Maria, *Virgo fidelis* – Panna věrná, která stála pod křížem a která je bez pochyby přítomna se svými anděly a ostatními svatými v nebi při každé mši svaté, vyprosí u Božího trůnu sílu, abychom uchovali věrnost této tradiční, starobylé a účtyhodné formě mše svaté v životě i ve smrti.

Když stála u paty kříže a vojákovy kopí otevřelo bok jejího božského Syna, tu „hned vyšla krev a voda – *et continuo exivit sanguis et aqua*“ [Jan 19, 34]. Toto příslovce „continuo“ udává okamžitost, ale také trvalost, kontinuitu nějakého děje či události. Z otevřeného Srdce Vykupitelova tedy trvale vytékají skrze všechna staletí až do konce věků proudy smilování a milosti. A kde tečou? Na obětních oltářích našich svatyní. Nejsvětější Srdce Ježíšovo je tedy Nejsvětější obětí mše svaté.

Ω